

Wymywanie azotu z pól na podstawie ankietyzacji rolników i interaktywnej aplikacji CalNPuck

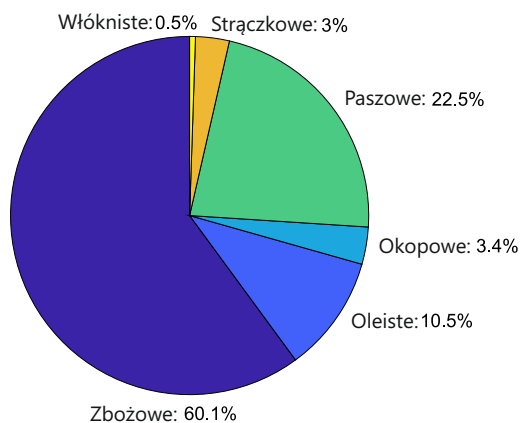
*ddybowski@iopan.pl

¹Instytut Oceanologii Polskiej Akademii Nauk

Dawid Dybowski*¹,
Lidia Dzierzbicka-Głowacka¹

WSTĘP

Wypłukiwanie składników odżywczych z pól uprawnych jest jedną z głównych przyczyn zanieczyszczenia i eutrofizacji Morza Bałtyckiego. Ilość azotu (N) wymywanego z określonego pola może bardzo różnić się od ilości N wymywanej z innych pól w danym regionie lub nawet w obrębie jednego gospodarstwa. Dlatego konieczne w tej sytuacji wydaje się oszacowanie ilości wymywanego N dla każdego pola oddzielnie.

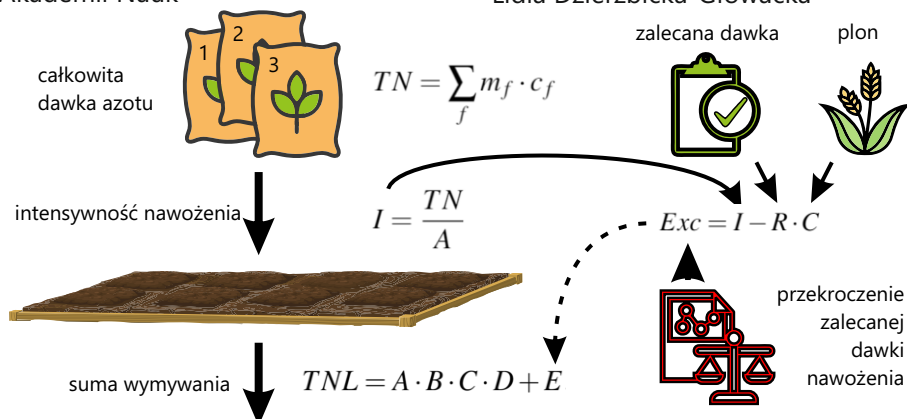
Rys.1 Udział procentowy areалу poszczególnych upraw wśród całkowitej powierzchni uprawnej.

METODY I REZULTATY

Przeprowadzono szczegółową ankietyzację w 31 gospodarstwach na terenie gminy Puck, co stanowi około 3,6% wszystkich gospodarstw zlokalizowanych w tej gminie. Rolnicy przekazywali dane o sposobie nawożenia i uprawie roślin na swoich gospodarstwach. Dla każdego pola indywidualnie, na podstawie zebranych danych, określono przy użyciu metody przedstawionej na Rys. 2 szacunkową ilość wymywania N z pola. Rozkład wymywania dodatkowego (ponad normę wynikającą z podanych przez rolników sposobów gospodarowania) przedstawiono na Rys. 3. Przeanalizowano wpływ czynników kształtujących wielkość wymywania N z pojedynczego pola i stwierdzono, że największy średni wpływ na tę wartość w badanej próbie miała orka jesienna (a zwłaszcza jej brak) oraz rodzaj uprawianej gleby. Opracowana została również interaktywna aplikacja pomagająca rolnikom w określaniu ilości wymywanego N z konkretnego pola uprawnego. Zrzut ekranu z przykładowo wprowadzonymi danymi został przedstawiony na Rys. 4.

WNIOSKI

Ze względu na możliwe sposoby ograniczenia wymywania N z pól uprawnych większość z badanych pól była nawożona w odpowiedni sposób. Jednak w badanej próbie znajdowały się pola, dla których intensywność nawożenia znacznie przekraczała zalecane dawki. W tym kontekście narzędzie w postaci interaktywnego, łatwego w użyciu kalkulatora wymywania N powinno pomóc rolnikom w doborze odpowiednich dawek i optymalnych praktyk nawozowych.

Rys. 2 Schemat prowadzenia obliczeń mających na celu wyznaczenie sumy wymywania azotu z pojedynczego pola, gdzie A - wymycie bazowe, B - czynnik związany z rodzajem uprawy prowadzonej w poprzednim okresie uprawowym, C - czynnik związany z orką jesienną, D - czynnik związany z aplikacją nawozu naturalnego, a E - czynnik wymycia dodatkowego wyznaczony w zależności od przekroczenia zalecanej dawki nawożenia (Exc).

Kategoria uprawy	0 kg N ha ⁻¹	2-7 kg N ha ⁻¹	>7 kg N ha ⁻¹
Zboża (n=182)	55.49%	36.81%	7.69%
Oleiste (n=30)	50%	36.67%	13.33%
Okopowe (n=19)	57.89%	31.58%	10.53%
Paszowe (n=55)	27.27%	43.64%	29.09%
Strączkowe (n=4)	50%	50%	
Włókniste (n=1)		100%	

Rys. 3 Wymywanie dodatkowe (E) wyznaczone na podstawie danych z roku uprawowego 2018.

Wymywanie azotu z pola	
Wymycie bazowe azotu [kg/ha]:	15.00
Zawartość całkowita azotu [kg]:	1420.00
Wymywanie zmodyfikowane [kg/ha]:	10.80
PŁON [t/ha]:	5.00
Intensywność nawożenia [kg/ha]:	355.00
Dodatkowe wymywanie [kg/ha]:	8.00
Suma wymywania [kg/ha]:	20.42
Wymywanie z pola [kg]:	81.68

Roślina	Żyto ozime	Przyoranie przemiennych użytków zielonych wiosną:	☒ Nie ☐ Tak
Masa produktu [dt]	200	Rodzaj gleby	☐ gleba piaszczysta ☐ piasek gliniasty ☒ gleba gliniasta ☐ gleba organiczna
Powierzchnia pola [ha]	4	Termin orki jesiennej	☐ Wczesna jesień (plus wrzesień) ☒ Późna jesień (październik-listopad) ☐ Brak orki jesiennej
Wybór nawozu	Polifoska 8 Saletra amonowa	Nawóz naturalny	☐ Brak ☒ Obornik ☐ Gnojownica
Nazwa nawozu	Polifoska 8	Termin nawożenia naturalnego	☐ Wiosna ☒ Jesień
Masa nawozu [dt]	50		
	30		

Rys. 4 Kalkulator wymywania azotu z pola z przykładowo wypełnionymi wartościami. Dostępny pod adresem www.waterpuck.pl w zakładce „PRODUKTY”.